

Marcin Chalupka och Maria Klamon jobbar på Krytyka Polityczna i Gdansk. Ett syfte med verksamheten är att revitalisera den polska vänsterintelligentian.

Omslag till tidskriften Krytyka Polityczna nr 16–23.

Det jag har lärt mig här är att ett samarbete med en politisk organisation inte leder till en omedelbar instrumentalisering av konsten, organisationen tar ju också intryck. Vi lever i samma verklighet, vi har samma mål. Det är inte riskabelt; det har tvärtom varit mycket produktivt.

Artur Zmijewski

Kyrka Polityczna

- TIDSKRIFTEN grundades 2002 av Slawomir Sierakowski och har i dag vuxit till ett nätverk av polska vänsterintellektuella, med 20 klubbar över hela landet.
- DEN 5 MARS öppnade Krytyka Polityczna ett kontor i London.
- HEMSIDA: www.krytykapolityczna.pl

Krytyka Politycznas klubblokal, en debattkväll i december 2010.

Konstnärligt samarbete gynnar Polens vänster

FRIA besöker Gdansk för att ta tempen på en växande vänsterrörelse. Krytyka Polityczna ser kultur, samhällsvetenskap och politik som lika viktiga samhällsförändrande krafter och arrangerar fullsatta samtalskvällar – sju gånger i veckan.

TEXT OCH FOTO: KALLE BRÖLIN • kultur@fria.nu

En vardagskväll på tidskriften Krytyka Politycznas lokalkontor i Gdansk hålls en debatt om gentrifiering. Aktivisterna och konstnärerna medverkar, men kommunens representanter är också där för att diskutera hur nybyggnationen inne på de gamla varvsområdena ska utföras. Lokalen är fullsatt, publiken är blandad: mest studenter, men också allmänt intresserade i olika åldrar, bortåt 80 personer deltar aktivt i diskussionen. Representanten från stadsbyggnadskontoret pressas hårt: "För vilka bygger ni lägenheter på varvet, vem ska ha råd att bo i dem?" Det har varit fullsatta samtalskvällar om olika ämnen hela hösten, sju kvällar i veckan.

Även i andra större städer i Polen ser det likadant ut – Intresset för vänsterorienterad debatt är stort här. **KRYTYKA POLITYCZNA**, "politisk kritik", började som tidskrift 2002 men är i dag snarare en vänsterrörelse. Utöver tidskriften, som hittills kommit ut med 23 nummer, ger de ut böcker på eget förlag, arrangerar debatter och ordnar konstutställningar. Kultur förs fram som likvärdigt samhällsvetenskap och politik, för enligt redaktionen har dessa tre områden alla lika stora möjligheter att påverka samhället. Konstnären Artur Zmijewski arbetar som bildredaktör för Krytyka Polityczna och har plockat in flera internationellt kända konst-

närer för att göra bildreportage i samtidskonstens form. Santiago Sierra, Yael Bartana, Wilhelm Sasnal och Sanja Ivekovic är några som har medverkat. **2006 ÖPPNADES** den första samlingslokalen REDAKCJA, "redaktion" särskrivet för att bilda betydelsen "röd aktion", i Warszawa. Sedan dess har 22 lokala klubbar öppnat runtom i landet. Det stora intresset har att göra med att Krytyka Polityczna påminner om Polens historiska tradition av engagerad intelligentsia som möttes för att diskutera konst, samhälle och politik. **MANIFEST** också på att de nu aktiva yngre generationerna inte låter sig tyngas av minnen från kalla kriget. Vänstern är för dem inte förknippad med sovjetiskt förtryck, socialism är snarare en rationell respons på rådande tillstånd i det polska samhället, med dess märkbara ekonomiska och sociala uteslutning. Vänstern behövde en röst i offentlig debatt och i media, menar Katarzyna Fidos, huvudansvarig på Krytyka Polityczna i Gdansk. – Vi vill förändra sättet att tala om politik och synen på vad politik kan vara, berättar

hon. Vi vill att de som exkluderats av sociala skäl ska få en röst i den offentliga debatten, också människor som utesluts från marknaden på grund av lägre materiell status. **Är dessa människor medlemmar i en organisation?** – Några av dem. Men när vi talar om de exkluderade, då är det människor som inte har tid och energi nog för att kunna tala för sig själva, de är inte heller tillräckligt erkända för att få komma till tals i media. **De skulle inte bjudas in till en tv-studio?** – Ibland, men då är de där som objekt för andra att studera, inte för att tala i egen sak. **NÄR KRYTYKA POLITYCZNA** startade var det den unga generationens röst, säger Katarzyna Fidos. – Vi som inte kände oss hemma i Polen för att vi inte var representerade i parlament och media, vi försökte göra oss själva till representanter, och göra vår röst hörd i offentliga debatter. Jag hade själv alltid letat efter ett sammanhang, en organisation som ville förändra världen.

Krytyka Politycznas debatter fyller ett tomrum, de ger människor möjlighet att drömma om att påverka samhället. – Det första steget är att diskutera och komma till insikt om vad vi vill uppnå, och att föreställa oss hur det skulle kunna se ut, och sedan att hitta nog med kraft för att kunna förverkliga det, menar Katarzyna Fidos. Men det kräver tid och tillräckligt mod. För vi angränsar ständigt, av högermedia som kallar oss terroristiska och nazistiska som listar oss på sina webbsidor. – En del vänsteraktivister skulle också vilja att vi var mer involverade i direkt aktion, de kallar oss soffliggarvänster. Och du och jag sitter just nu i en soffas och diskuterar, eller hur? **JAG TRÄFFAR** också Artur Zmijewski, konstnären och bildredaktören på Krytyka Polityczna. Hans manifest "Den tillämpade sociala konsten" trycktes i tidskriften som en programförklaring 2007. Där identifierar han några problem som har att göra med vad han kallar konstens frivilliga tystnad: uppfattningen att politisk konst slutar vara konst när den alltför

öppet tar politisk ställning, och en rädsla för effekter som han menar leder till en självdragen maktlöshet. – Jag kommer att fortsätta samarbeta med Krytyka Polityczna. Det jag har lärt mig här är att ett samarbete med en politisk organisation inte leder till en omedelbar instrumentalisering av konsten, organisationen tar ju också intryck. Vi lever i samma verklighet, vi har samma mål. Det är inte riskabelt; det har tvärtom varit mycket produktivt. **I MANIFESTET** talar han för att konstens självständiga kritiska blick ska instrumentaliserars, och att instrumentaliseringsen kan innebära ett val av vem man är beroende av. Konst kan då bli ett mer effektivt verktyg för att skaffa och sprida kunskap. – Jag vill se intuition och föreställningsförmåga tjäna politisk handling. En del kollegor reagerade först med misstanke, ville inte låna sig till propaganda. Men nu har de sett att det fungerar, nu är de istället attraherade av möjligheterna det medför. – Konst är en av vägarna för att förändra tankesätten om samhället, säger Katarzyna

Fidos. Och det verkar fungera. Den här gruppen av konstnärer är populär nu, de skapar konstens nya mainstream, och deras röster hörs i samhället. **KRYTYKA POLITYCZNA** har också syns i internationella utställningar. Chefredaktören och grundaren Slawomir Sierakowski framträder i en konstvideo av Yael Bartana, med ett tal riktat till miljoner mördade polska judar: "Kom hem! Rädda vårt land från stagnation!" Inspirerad av Leni Riefenstahls filmer håller Sierakowski sitt tal på en övervuxen idrottsstadion, framför en grupp uniformerade barn. Och Artur Zmijewski kan nog sägas vara Polens största konstnär numera, den politiska instrumentaliseringsen till trots. Under 2012 ska han sammanställa biennalen i Berlin, och har redan ett medverkande konstnärer att öppet deklarerat sin politiska och ideologiska tillhörighet.★

Flera av Yael Bartanas videoproduktioner visades på Moderna museet i Malmö maj–september 2010 (se recension i FT 4/2010, "Drabbande lek med symboler"). Bartana kommer att representera Polen på Venetobiennalen 2011.

Katarzyna Fidos är ordförande i Krytyka Politycznas lokalavdelning och vill vidga den politiska representationen.